

формування математичної компетентності в учнів з порушеннями інтелектуального розвитку відіграє важливу корекційно-розвивальну функцію; розроблені методики навчання математики дітей із порушеннями інтелектуального розвитку нині потребують створення практичних рекомендацій з навчання дітей зазначеної категорії.

Ключові слова: математична компетентність, учні з порушеннями інтелектуального розвитку.

Список використаних джерел та літератури

1. Дидактичні основи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. / Укл: Л.О. Прядко, О.О. Фурман. Методичний посібник. Суми : РВВ СОШПО, 2015. 114 с.
2. Модельна навчальна програма «Формування елементарних математичних уявлень» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірною та важкою формами. / Укл: І.В. Гладченко, Л.В. Дмитрієва, С.Д. Піддубцева, К.С. Тороп. Київ, 2022. [Навчальний матеріал] URL : <https://lib.iitta.gov.ua/732295>
3. Психологія розумово відсталої дитини: підруч. / В.М. Синьов, М.П. Матвєєва, О.П. Хохліна. К. : Знання, 2008. 359 с.
4. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі: Курс лекцій. Частина 1 / укл. О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко. Кам'янець-Подільський: ПП Пантюк С.Д., 2004. 272 с.
5. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі: Курс лекцій. Частина 2 / укл. О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко, Н.І. Королько. Кам'янець-Подільський: Мошинський В.С., 2006. 432 с.

*Глушко Оксана Зіновіївна,
канд. пед. наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна
Шпарик Оксана Михайлівна,
канд. пед. наук, старший дослідник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ТРАНСВЕРСАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ОСВІТИ У ХХІ СТОЛІТТІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

У сучасному світі для того, щоб знайти роботу, досягти професійного та особистого успіху, стати активними громадянами та реалізувати свій потенціал, молодь потребує широкого набору навичок та компетентностей. Трансверсальні навички, також відомі як «м'які навички», стають все більш

важливими у глобалізованому та швидкоплинному світі, з активним розвитком технологій, робототехніки та штучного інтелекту. Вони допомагають адаптуватися до швидких змін, проблемного мислення та ефективно працювати в команді. Багато компаній та організацій шукають працівників з розвиненими трансверсальними навичками, тому вони є важливим елементом в освітніх програмах та проектах. Це означає, що спосіб організації, зміст та оцінювання навчання потребує постійного оновлення. Розвиток трансверсальних компетентностей в учнів є необхідною умовою для підготовки їх до сучасного світу та майбутньої кар'єри, допомогти їм стати більш адаптивними та впевненими у собі, що є важливим для успіху у будь-якій сфері життя.

Трансверсальні компетентності – це компетентності, які не стосуються конкретно будь-якого шкільного предмета, але мають відношення до всіх предметів шкільної програми. Існує безліч термінів, пов'язаних із трансверсальними/наскрізними компетентностями, такі як «міжпредметні» компетентності (cross-curricular competencies) або «неакадемічні» (non-academic), «життєві навички» (life skills), «м'які навички» (soft skills), «навички ХХІ століття» (21st century skills), які вважаються необхідними для самореалізації, ефективного функціонування у сучасному світі. Означені терміни в широкому сенсі стосуються і охоплюють компетентності, навички, цінності та ставлення, необхідні для цілісного розвитку учнів, такі як: співпраця, толерантність, креативність, самодисципліна, критичне мислення, винахідливість і повага до навколишнього середовища, вміння вчитися та вміння організовувати власну роботу, комунікаційні навички тощо.

Трансверсальні компетентності (або навички) – це навички, які зазвичай розглядаються як навички, конкретно не пов'язані з певною роботою, завданням, академічною дисципліною чи галуззю знань, але такі, що їх можна використовувати в різноманітних ситуаціях і робочих умовах (наприклад, організаційні навички) [1].

У баченні ЮНЕСКО, трансверсальні компетентності стосуються шести сфер, а саме: критичне та інноваційне мислення; інтер-персональні навички

(наприклад, презентаційні та комунікаційні навички, організаторські навички, робота в команді та співпраця тощо); інтра-особистісні навички (наприклад, самодисципліна, ентузіазм, наполегливість, самомотивація тощо); глобальне громадянство (наприклад, толерантність, відкритість, повага до різноманітності, міжкультурне розуміння, повага до навколишнього середовища тощо); медіа та інформаційна грамотність, така як здатність знаходити інформацію та отримувати доступ до неї за допомогою ІКТ, а також аналізувати й оцінювати медіаконтент, етичне використання ІКТ; інші, охоплювали такі компетентності й навички, як фізичне здоров'я, релігійні цінності, які можуть не входити в жодну із інших областей [2, с. 6].

Прогнозований перехід ЄС до ресурсоефективної, цифрової та екологічної економіки, із активним застосуванням штучного інтелекту, вимагатиме від європейців кардинальних змін у наборі навичок і компетентностей, які необхідні кожному у майбутньому для розкриття власного потенціалу й подальшого успішного розвитку суспільства.

Шляхи набуття трансверсальних компетентностей різноманітні, як через формальну, інформальну, так і неформальну освіту. В освітньому процесі існує нагальна потреба інтеграції наскрізних компетентностей у школах. Насамперед, через підготовку вчителів та підвищення їхньої кваліфікації, а також через навчальні матеріали. Зокрема, вчителі повинні вміти інтегрувати трансверсальні компетентності в традиційні навчальні програми і викладати ці компетентності як окремі предмети в класі та/або в позакласній роботі. Інтеграція цих компетентностей у навчальний процес вимагає від учителів, щоб вони перестали бути лише трансляторами знань, а перетворилися на фасилітаторів знань. Вчителі мають вміти організовувати процес так, щоб сприяти розкриттю потенціалу кожного учня та групи/мікрогрупи загалом, сприяти командному навчанню.

Не менш важливо розвивати в учнів навички самостійно вчитися і вміти шукати інформацію, досліджувати проблему, дотримуючись балансу між забезпеченням учнів базовими академічними знаннями та сприяти розвитку

мислення (критичне та інноваційне мислення), яке призведе до здатності вчитися впродовж життя.

На сьогодні вміння вчитися є однією із важливіших навичок. Складність і непередбачуваність викликів, з якими люди стикаються, зумовлюють необхідність для громадян навчатися впродовж усього життя. Вміння вчитися означає вміти організувати своє навчання, навчитися бути відповідальним за власний розвиток [3].

Для інтеграції трансверсальних компетентностей в освітній процес необхідно:

- Провести перегляд навчальних програм з метою забезпечення більш ефективного викладання трансверсальних компетентностей.

- Ефективне навчання трансверсальних компетентностей передбачає розробку і надання конкретних навчальних програм, які забезпечують практичне керівництво щодо методів, які вчителі можуть використовувати для інтеграції трансверсальних компетентностей у практику викладання.

- Активно виявляти і поширювати приклади передового досвіду викладання і навчання компетентностей. Для вчителів розробити тренінги щодо оптимальних способів викладання і навчання трансверсальних компетентностей.

- Розробити алгоритми оцінювання трансверсальних компетентностей.

Отже, трансверсальні компетентності – це набір компетентностей і навичок, які необхідні для успішної самореалізації особистості. Наразі, критичне та інноваційне мислення, креативність і здатність працювати в команді, емпатія, гнучкість, толерантність, повага до розмаїття, вміння управляти своїм навчанням, вміння вчитися впродовж життя однаково важливі поряд із іншими ключовими компетентностями і навичками, щоб побудувати стабільну кар'єру, стати активними громадянами, бути реалізованими особистостями.

Ключові слова: інтеграція, навички, трансверсальні компетентності, шкільна освіта.

Список використаних джерел та літератури

1. IBE Glossary of Curriculum Terminology, 2013 URL : <https://unevoc.unesco.org/home/TVETipedia+Glossary/show=term/term=Transversal+skills#start> (дата звернення: 12.03.2024).
2. Sala, A., Punie, Y., Garkov, V. and Cabrera Giraldez, M. LifeComp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence, EUR 30246 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020. 82 p. DOI : <https://doi.org/10.2760/302967>
3. UNESCO Bangkok Office. School and Teaching Practices for Twenty-first Century Challenges: Lessons from the Asia-Pacific Region. 2014 regional study on transversal competencies in education policy and practice (Phase II). Paris: UNESCO, 2016. 107 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000244022/PDF/244022eng.pdf.multi> (дата звернення: 12.03.2024).

*Головко Микола Васильович,
д-р пед. наук, проф.,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ ЯК МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У 2027 році передбачено реалізацію Концепції Нової української школи у частині запровадження профільної середньої освіти. Вона є важливим етапом повної загальної середньої освіти, оскільки позиціонується з формуванням в учнів ключових компетентностей, важливих для життя та подальшої навчальної діяльності, вибором індивідуальної траєкторії особистісного та майбутнього професійного розвитку. У цьому контексті актуальним є досвід зарубіжних освітніх систем, що традиційно оперативно реагують на суспільні запити та соціально-економічні потреби.

У переважній більшості країн Європи профільна освіта є завершальним трирічним циклом повної загальної середньої освіти, що забезпечує підготовку здобувачів до вступу у вищу школу, а також можливість отримання професії.

Наприклад, у Франції здобуття загальної середньої освіти завершується в ліцеї за двома спрямуваннями: загальноосвітнім і технологічним. Основними профілями навчання в ліцеї загальноосвітнього спрямування є: географічна